

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XV-то обикновено Народно събрание.

Първа редовна сесия.

IX заседание, събота, 29 октомврий 1911 г.

(Открито отъ подпрѣседателя г. М. Маджаровъ, въ 2 ч. 40 м. слѣдъ пладне)

Прѣседателствующъ М. Маджаровъ: (Звъни) Засѣданието се отваря.

Моля секретаря г. Стоянъ Бурмовъ да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь С. Бурмовъ: (Прочита списъка. Отсѣствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Желѣзъ Абаджиевъ, Иванъ Абрашевъ, Янко х. Атанасовъ, д-ръ Мнчо Багаровъ, Цанко Бакаловъ, Димитъръ х. Баневъ, Марко Бошковъ, Цоню Бръшляновъ, Атанасъ Буровъ, Димитъръ Бръчковъ, д-ръ Георги Гаговъ, Маринъ Гайдовъ, Витанъ Герасимовъ, Георги Губидѣльниковъ, Добри Добревъ, Христо х. Димитровъ, д-ръ Димо Желѣзовъ, д-ръ Асѣнъ Златевъ, Пѣю Иваловъ, Димитъръ Икономовъ, Йовчо Киревъ, Петъръ Козловъ, Григоръ х. Константиновъ, Никола Константиновъ, Петко Кочанковъ, Кръстю Понкрѣстевъ, Петко Кировъ, д-ръ Тодоръ Кръстевъ, Герго Лаковъ, Ной Марковъ, Иванъ Миневъ, Антонъ Мандевъ, Никола Начевъ, Георги Недковъ, Василъ п. Николовъ, Петъръ Папанчевъ, Павелъ Парапановъ, Петъръ Петрановъ, Иванъ Петровъ, Венедиктъ Поповъ, Стефанъ Поповъ, Христо Поповъ, Добри Петковъ, Василъ Радоевъ, Спиридонъ Рачевъ, Юрданъ Русевъ, Иванъ Соколовъ, Илия Стаматовъ, Иванъ Таневъ, Димитъръ Тончевъ, Ганчо Торомановъ, Апостолъ Урумовъ, Воянъ Ханджиевъ, Борисъ Христовъ, Георги Христордовъ, Иванъ Халачовъ, Христо Цаневъ, Христо Черешаровъ и Георги Шиваровъ)

(Прѣседателското мѣсто заема г. прѣседателтъ)

Прѣседателтъ: Има законното число народни прѣдставители, за да се отвори засѣданието.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, съобщавамъ, че прѣседателството е дало отпускъ на слѣдующитѣ г. г. народни прѣдставители: на ловчанския Михо Каравашилевъ — 4 дена, на ломския Петко Кочанковъ — 8 дена, на поповския Ганчо Торомановъ — 2 дена, на самоковския Христо Черешаровъ — 8 дена, на търновския Кръстю Понкрѣстевъ — 2 дена.

Постѣпило е питане отъ търновския народенъ прѣдставитель г. Мушановъ, отправено къмъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи. По реда ще му се съобщи, за да отговори, ако е тукъ, още сега, или най-късно въ слѣдующето засѣдание.

Пристѣпяме къмъ дневния редъ. На първо мѣсто е докладътъ на пропетарната комисия.

Моля г. прѣседателя на пропетарната комисия да докладва прошенията.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Г. г. народни прѣдставители! Първиятъ въпросъ, съ който се занима пропетарната комисия, е въпросътъ за всички прошения, които се намиратъ въ шкафовѣтъ на архивата при канцеларията на Народното събрание, които прошения, по една или друга причина, въ разстояние на десетки години, не сж разгледани. По тѣзи прошения въ XIV-то обикновено Народно събрание се е дебатирали и се е изказвало мнѣние да се прѣпратятъ въ съответствующитѣ министерства; другитѣ мнѣния сж били, всички прошения да се разгледатъ отъ пропетарната комисия и само тѣзи, които се удовлетворятъ, да се докладватъ на Народното събрание, а онѣзи, които останатъ безъ послѣдствие, съ единъ общъ списъкъ, който да се печата всѣка събота и се раздава на народното прѣдставителство, да се съобщаватъ само за знание. Пропетарната комисия ме натовари да сезирамъ народното прѣдставителство, да се вземе едно рѣшение, съ което всички прошения, постѣпили въ Народното събрание до 1910 г., да се повърнатъ на просителитъ, защото, по самото си естество по-голтмата частъ отъ тѣзи 6.000 прошения сж, тъй да се каже, безпрѣдметни. Напр., нѣкои искатъ да имъ се опрости нѣкоя сѣдебна глоба или да имъ се намали нѣкоя фискална глоба, и прѣдставятъ свидѣтелство при заявлението си отъ прѣди 5—6 години за материалното си положение; обаче на мнозина отъ тѣхъ днесъ, когато камарата ще се произнесе да се удовлетворятъ или не прошенията имъ, дѣйствиелното имъ положение може да се е измѣнило; на нѣкои може да се е влошило, а на други — да се е подобрило. Има много заявления, които сж пакъ

безпрѣдметни затуй, защото въ разстояние на десетъ години по-голѣмата частъ отъ нашитѣ закони прѣтърпѣха коренни измѣнения. Ето защо азъ, отъ името на комисията, моля народното прѣдставителство днесъ да вземе едно рѣшение, съ което всички заявления, постѣпили въ Народното събрание до 1910 г., да се повърнатъ на просителитѣ. Съ това нѣма да обрѣменимъ българскитѣ граждани, защото на всички е извѣстно, че тѣ могатъ да подновятъ сжитѣ молби до Народното събрание, безъ даже тѣ да бѣдатъ обгербовани, като приложатъ и по-нови данни за сегашното си положение, понеже, както казахъ, повечето прошения се отнасятъ до опрощаване на глоби. Съ това ще спестимъ време и, отъ друга страна, ще можемъ по-бърже и по-правилно да отговоримъ на молбитѣ на тѣзи граждани. Инакъ, ако народното прѣдставителство поддържа старата практика, ние пѣмаме физическата възможностъ да разгледаме тѣзи заявления. Ако всѣка сѣбота ви докладваме 100 заявления, то 100 дена трѣбва да употребимъ камарата за разглеждането на всички заявления. А това, ще се съгласите, е невъзможно.

Отъ друга страна, азъ не одобрявамъ старата практика, която бѣше усвоена отъ XIV-то обикновено Народно събрание, да се разглеждатъ прошенията въ прошетарната комисия и да се обявява резултатътъ имъ, безъ да се докладва за всѣко едно въ Народното събрание. Желателно би било по всички заявления прошетарната комисия да взима рѣшения, които непрѣмѣнно да се внасятъ въ Народното събрание, и послѣдното да оставя заявленията безъ послѣдствие, или да удовлетворява рѣшенията на комисията.

Ако почитаемото Народно събрание не възприеме този възгледъ, тогазъ отъ името на комисията ви заявявамъ, че тя е имала всичко три засѣдания, защото, както ви е извѣстно, народното прѣдставителство напослѣдъкъ се занимаваше главно съ проверка на изборитѣ, а много отъ членоветѣ на прошетарната комисия бѣха и членове на провѣрочната комисия, и като така, ние едва въ четвъртитѣ имаме първото засѣдание, другото вчера и третото днесъ — всичко три засѣдания, и за заявленията, които сме удовлетворили, не сме даже съблюдали чл. 66 отъ вътрѣшния правилникъ, не сме ви раздали писменъ списъкъ за прошенията, какво рѣшение е взела прошетарната комисия, тъй като нѣмахме физическа възможностъ за това.

Ето защо моля да се разрѣши въпросътъ по принципъ за тѣзи стари заявления. Ако приемете, че трѣбва да се докладватъ въ камарата, тогава дълженъ съмъ пакъ да съобщя, че ние не сме изпълнили прѣдписанието на чл. 66 отъ правилника за вътрѣшния редъ на Народното събрание, тъй като нѣмахме физическа възможностъ отъ вчера насамъ да напечатаме списъка за тѣзи прошения, които сме разгледали и на които сме дали ходъ. Дълга да подчертая прѣдъ васъ, че разгледанитѣ заявления, които ще докладвамъ — ако се съгласите да ги разгледаме — въ по-голѣмата си частъ сж оставени безъ послѣдствие, а по другитѣ отъ тѣхъ е взето рѣшение да се прѣпратятъ на надлежния министъръ, защото комисията счита, че има много отъ тѣхъ, по които безъ отговора на респективния министъръ не може да вземе едно или друго рѣшение. Само едно-два заявления има удовлетворени.

Прѣдседателъ: Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. прѣдставители! Споредъ правилника, днесъ, сѣбота, трѣбваше да се занимаемъ съ разглеждане на прошения. Макаръ прошенията нагледъ да сж по-маловажна работа за камарата, обаче и за нея народното прѣдставителство трѣбва

да бѣде добръ освѣдомено. Поради това, когато камарата е работила правилника за вътрѣшния редъ, въ чл. 66 на този правилникъ е прѣдвидѣла, што прошетарната комисия да състави прѣдварително една таблица за прошенията, които е разгледала, отъ която таблица, съдържаща кратки свѣдѣния, да се дава по единъ екземпляръ на всѣки прѣдставителъ за освѣтление. Нашата прошетарна комисия, при всичко че знаеше тѣзи разпореджения на правилника, за съжаление, не е изпълнила тази толкова необходима въ случая формалностъ. Азъ мисля, че при туй положение едва-ли можемъ да се занимаваме днешния денъ съ прошения. Ако ли, въпрѣки това, камарата рѣши, че трѣбва да се занимаемъ днесъ съ разглеждане на ония прошения, които комисията има да ни докладва, то поне нека пожелаемъ, што за въ бѣджитѣ засѣдания, безъ друго, да бѣде изпълнена разпоредбата на чл. 66 отъ правилника за вътрѣшния редъ. Азъ не разбирамъ, каква е тази физическа невъзможностъ, съ която комисията иде да ни се извинява, за съставянето на таблица.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Защото вчера ги разглеждахме и приехме, затова не можеше да се напечатата.

Д. Драгиевъ: Колкото се отнася до другия въпросъ, който комисията повдига, Народното събрание днесъ да вземе едно рѣшение, што всички заявления, подадени до него до 1910 или 1911 г., да бѣдатъ повърнати на просителитѣ, азъ намирамъ, че това мнѣние, това рѣшение на прошетарната комисия не може да бѣде възприето отъ Народното събрание, прѣди всичко, защото съ такова едно рѣшение ние бихме се изложили прѣдъ ония български граждани, на които ще има да повърнемъ заявленията. Не стига дѣто толкова години българскиятъ парламентъ по едни или други причини не е разгледалъ просбитѣ на тия български граждани, ами, свърхъ това, днесъ да вземемъ рѣшение да имъ ги повърнемъ като безпрѣдметни, или защото нашето законодателство се е било измѣнило, та тѣ да се съобразятъ съ него. Нема законодателното тѣло нѣма тази възможностъ, то да се съобрази при разглеждането на тѣзи прошения съ измѣнението се законодателство въ страната, ами ще повърнемъ по този мотивъ заявленията на гражданитѣ, тѣ да изучели промѣнението се законодателство и да нагодятъ съобразно съ него своитѣ молби?

Докладчикъ Н. Козаревъ: Положението на просителитѣ се е измѣнило.

Д. Драгиевъ: Азъ мисля, че, при разпоредбата на чл. 63 отъ нашия правилникъ, прошетарната комисия, стига да бѣде малко по-работлива, лесно ще може да се справи съ грамадата прошения, които стоятъ неразгледани. Тамъ се казва: онѣзи прошения, които комисията намира, че не заслужаватъ удовлетворение, оставя ги безъ послѣдствие; онѣзи прошения, по които нѣма министерско мнѣние, веднага ги прѣпраща на надлежния министъръ да даде своето мнѣние; проученитѣ отъ надлежното министерство прошения, разгледани отъ комисията, се внасятъ въ камарата за окончателно разрѣшаване. При тѣзи разпоредби на чл. 63 отъ правилника, азъ мисля, че колкото и работа да създава на прошетарната комисия тази грамада заявления, сѣ пакъ ще може да се справи съ тѣхъ. Затуй не съмъ съгласенъ да се повърнатъ тѣзи прошения, а прошетарната комисия — както чуаме, тя е раздѣлена на шестъ секции — да се упретне на работа и да разгледа прошенията. Малко ще бѣдатъ онѣзи отъ тѣхъ, които ще дойдатъ до камарата. Наистина г. до-

кладчикът ни казва, че той като че не е съгласен с досегашната практика, дѣто комисията само съобщава на народното прѣдставителство, чрѣзъ обявление, за оставениятъ безъ послѣдствие и не внася всички молби въ камарата. „Азъ, казва г. докладчикътъ, не съмъ съгласенъ съ тази практика“. Може Вие, и мнозина, па и болшинството да не сте съгласни съ тази практика, но щомъ тя е осветена и узаконена отъ правилника, г. докладчикътъ, Вапето и нашето несъгласие не е достатъчно да я отмени. Ако Вие намерите, че друго-яче трѣбва да се постѣпва отсега-нататѣтъ съ прошенията и досегашната практика трѣбва да се прѣустанови, не остава освѣтъ да внесете, по надлежния редъ, съответно измѣнение на тази разпоредба въ правилника, и ако народното прѣдставителство уважи Вапето мнѣние, ще стане така, както Вие мислите, че трѣбва да бѣде.

Прѣседателътъ: Прѣди да дамъ думата на другъ, обръщамъ вниманието на г. г. народните прѣдставители, че прѣдложението, което прави г. докладчикътъ на прошетарната комисия, има прѣюдициаленъ характеръ, и само по него трѣбва да се говори. А послѣ, ако се приеме това прѣдложение, ще видимъ кои прошения могатъ да се докладватъ, тъй като, споредъ това прѣдложение, само прошения, подадени до Народното събрание, могатъ да се разглеждатъ.

Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не мога напълно да се съглася съ прѣдложението на прошетарната комисия и го намѣрвамъ сѣщо така, както и прѣждеговорившиятъ ораторъ, за не съвсѣмъ съгласно съ практиката, която досега е слѣдвана въ парламента, отчасти не съвсѣмъ съгласно съ правилника, и главно, неправилно. Че има подадени много прошения отъ български граждани и отъ години насамъ останали неразглеждани отъ Народното събрание, това е вѣрно; че тѣхното разглеждане сега въ единъ късъ срокъ прѣдставлява извънредно голѣми мъчности, и това е вѣрно. Но като имаме тѣзи данни, тѣзи послѣпки за фактическото състояние на пѣщата, сѣ пакъ има мѣсто да вземемъ едно по-цѣлесъобразно рѣшение отъ това, което ни прѣдлага почитаемота прошетарна комисия. Азъ мисля, че прошенията на българскитѣ граждани, отправени до Народното събрание, не могатъ да бѣдатъ възвръщани и не трѣбва да имъ бѣдатъ възвръщани, главно поради съображението, че по поводъ на тѣзи прошения може да има вече направени справки, събрани свѣдѣния, изслѣдвания, провѣрки, които се намиратъ върху гърба на прошенията или върху допълнителни листове; може да има изказани мнѣния отъ министри и изучавания. Сега, ако върнемъ на просителитѣ тѣзи прошения, и тѣ подновятъ изново жалбитѣ си, безъ да ни дадатъ тѣзи данни, ще ни принудятъ да правимъ сѣщата работа, изново да провѣрряваме тѣзи данни, изново да вземаме мнѣния и да рискуваме да не бѣдемъ достатъчно освѣтлени. Другъ ще бѣде въпросътъ, ако прошенията си останатъ тукъ, а пкъ всички, които сж подали прошения отъ прѣди нѣколко години, бѣдатъ увѣдомени, че прошетарната комисия рѣшила да се занимае съ тѣхнитѣ прошения, само ако ги подновятъ, ако изказватъ още единъ пътъ желание и повторятъ въ какъвъ видъ поддържатъ исканията си. Тогава ще имаме всички книжа и данни, събрани въ канцеларията на Народното събрание. Нѣма да ги повръщаме, а ще пратимъ едно увѣдомяване, което може да бѣде бланково, напечатано, imprié, което нѣма да коштува голѣмъ трудъ за прѣнасяне по пощата; то нѣма да съставлява послѣпка отъ цѣнни книжа, каквито сж прошенията и т. н., а ще бѣде просто едно печатно увѣдомление и българскитѣ граждани, които

сж подали прошение, ще бѣдатъ прѣдувѣдомени, че могатъ изново да изявятъ, поддържатъ ли прошенията си, сжществува ли нуждата, която нѣкога сж изказали, и искатъ ли да бѣде удовлетворена тя въ тази или въ друга форма. Защото, вѣрно е, че да вземемъ да разглеждаме прошенията сега на хора, които сж искали нѣщо прѣди 4—5 години — може-би сега умрѣли, може-би изселили се, може-би немѣющи вече тази нужда, за която по-напрѣдъ сж молбили — ще прилича много на работата на онзи мирови съдия, който разглеждалъ некоего прошение на нѣкого за вдигане снѣга прѣдъ дюкяна му, чакъ прѣзъ мѣсецъ юлий; тогавъ дошло реда да разгледа това прошение за вдигане на снѣга, когато вече го нѣмало. И, разумѣва се, че такава една работа ще бѣде не само нецѣлесъобразна, но въ врѣда на другата, по която комисията нека да се занимае и да вземе едно рѣшение по нея. Ето защо азъ намирамъ, че прѣдложението на комисията може да бѣде прието въ този видъ: комисията, до подаването на нови заявления отъ подателитѣ на прошенията, да не се занимава съ прошенията, които сж подадени прѣди три години, и да ѝ останатъ само тѣзи, които сж подадени отъ три години насамъ. И азъ прѣдлагамъ, комисията да разглежда само прошенията, които сж подадени отъ 1 януарий 1909 г. насамъ, защото 1909, 1910, 1911 г. сж вече три години, а съ всичкитѣ други прошения, които сж подадени по-рано, нѣма нужда комисията да се занимава; канцеларията на Народното събрание ще види, кои прошения не сж разглеждани още и ще изпрати увѣдомление до подателитѣ, че прошенията имъ ще бѣдатъ разглеждани отъ комисията, само ако ги подновятъ, или, по-просто казано, ако подадатъ за това едно ново заявление и изкажатъ желание да имъ се разглеждатъ прошенията, като заявятъ, поддържатъ ли сжщото, или искатъ нѣщо друго. По този начинъ трѣбва да бѣде разрѣшенъ този въпросъ.

Колкото до другия въпросъ, който се повдигна пакъ отъ докладчика на прошетарната комисия, и, ми се струва, прѣседателъ на сжщата, и по който говори г. Драгиевъ, именно, да се докладватъ ли тукъ прошенията, които се оставятъ безъ послѣдствие отъ тази комисия, азъ мисля, че практиката, която досега сжществуваше, е по-правилна отъ тази, която се прѣдлага сега. А тази практика, установена вече отъ години — и само заради това тя заслужава едно уважение; тя е основана на опита, на нѣкои практически съображения — се заключава въ слѣдующето: всички прошения, които комисията намѣри, че трѣбва да бѣдатъ оставени безъ послѣдствие, оставятъ се безъ послѣдствие, и за тѣхъ се дава едно съобщение, което се залѣпа на стѣнитѣ въ Народното събрание, пкъ се публикува и въ „Държавенъ вѣстникъ“, че единъ прошение сж оставени отъ комисията безъ послѣдствие. Тѣзи заявления не се докладватъ въ камарата, защото комисията е една делегация на камарата доста многочислена, и когато тя вземе рѣшение, да остави една жалба безъ послѣдствие, сжществуваша голѣма презумция и голѣма вѣроятностъ, че такова прошение не заслужава по-нататѣкъ вниманието на Събраниято; не може Събраниято да се занимава съ една безосновна жалба, разглеждана отъ една комисия, която ни дава всички гаранции за едно сериозно изучаване, защото неговото врѣме е много цѣнно и то не трѣбва да се отнима и губи за безсмислени и съвсѣмъ безосновни работи. Ако, обаче, нѣкой народенъ прѣдставителъ въ комисията би останалъ на особено мнѣние и мисли, че молбата заслужава уважение и заяви на комисията, че желае да се внесе молбата въ Народното събрание, тогавъ комисията е длъжна да ѝ внесе. Сѣщо така, ако нѣкой народенъ прѣдставителъ, който може и да не съставлява членъ отъ комисията, се интересува отъ про-

пението на нѣкой български гражданинъ и намѣри, че афишираното рѣшение на комисията не е правилно и че молбата на този български гражданинъ заслужава едно по-сериозно или по-внимателно изучаване, може да заяви на комисията, и, ако заяви, комисията пакъ е длѣжна да я внесе въ камарата. Но ако нѣма никой, който да иска внасянето ѝ въ камарата и ако комисията е на това мнѣние, че прошенето не заслужава да се внесе въ камарата, тогазъ то не бива и нѣма нужда да се докладва. За него ще се афишира рѣшението, ще се обнародва въ „Държавенъ вѣстникъ“ и се свършва. Комисията, обаче, ще докладва тукъ всички онѣзи прошения, по които изказва мнѣние да бъдатъ просителитѣ удовлетворени по единъ или по другъ начинъ, тъй като удовлетворението не може да стане отъ комисията, а отъ Народното събрание. Въ никой случай комисията не трѣбва да внася въ Народното събрание никакво предложение — тази е практиката — по нѣкой въпросъ, за нѣкое прошение, безъ да вземе прѣдварително мнѣнието на съответния министъръ по въпроса, и безъ да го прѣдупѣдоми, защото министърътъ, и най-често финансовиятъ министъръ — понеже по-голямата частъ отъ тѣзи прошения искатъ или пари, или земи, или мери, или гори — трѣбва да бѣде прѣдупѣдоменъ, тъй като опитътъ ни е научилъ, че по нѣкога едно съботашно засѣдане е коствувало на държавата единъ-два милиона лева, които сж отишли, може-би, дадени, отстъпени или подарени много щедро, или безъ достатъчно изучаване. Та въ този видъ установената практика, споредъ мене, трѣбва да се слѣдва, и да се слѣдва строго. Да се не разглеждатъ прошения, безъ присѣствитието на министра — или на единъ, кой да е министъръ, който би го замѣстилъ — въ вѣдомството на когото се отнася предложението; да не се сезира камарата, прѣди да бѣде прѣдупѣдоменъ министърътъ за нейното рѣшение и да не се сезира камарата съ прошения, оставени безъ послѣдствие отъ комисията и за които никой народенъ прѣдставителъ не е изказалъ желание да станатъ прѣдметъ на публично обсъждане въ Народното събрание. Съ тази практика азъ мисля, че нѣма, освѣнъ да се съобразяваме всички, само да я приемемъ, че тя е такава, каквато азъ ви я изложихъ, защото трѣбва и туй да признаемъ, че отстъпления отъ тази практика много често сж се случвали; по една или други причини сж се правили изключения, но за въ бѣдѣше да се не правятъ такива изключения, а да се слѣдва строго този начинъ на дѣйствието, който азъ изложихъ и който е напълно съобразенъ съ духа и съ текста на правилника.

Прѣдседателъ: Има думата г. Петъръ Станчевъ.

П. Станчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Като се разисква въпросътъ за разглеждане на прошенията, дойде ми на ума, че нѣкога, прѣди 30 или 40 години, бѣхъ челъ слѣдното: единъ кореспондентъ, като забѣлѣжилъ, че много посѣтителѣ се трупатъ около великия везиръ въ Цариградъ и сѣ харзували даватъ, попиталъ го: „Кога имате врѣме да ги разглеждате“, защото по стотини хиляди въ годината падали. — „Ние имаме начинъ да ги разглеждаме, казалъ везирътъ: една частъ — миндеръ алтънда, подъ миндера, една частъ — хавале — възлага се на министра или на главния секретаръ да ги разучава. — „Ами другитѣ?“ — „Другитѣ, казва, безъ послѣдствие“. Нашата работа сж тия прошения мяза на практиката на тоя великъ везиръ. Обаче между тия прошения, както забѣлѣжи г. министъръ Теодоровъ, има цѣнни, които трѣбва да направятъ да ни заболи сърцето, ако не ги удовлетворимъ. То ще зависи много отъ проше-

тарната комисия, която нѣма бързо да ги разглежда, а внимателно, сериозно, та, ако ги тури на страна, да ѝ е леко на съвѣстѣта. Тѣй като е, азъ искамъ да запазимъ частъ и отъ старата практика. По тѣзи заявления, които заслужаватъ внимание, нека се вземе прѣдварително мнѣнието на министра, но все таки комисията да може да ги внесе на Народното събрание. Ако г. Драгиевъ отъ групата на налпитѣ най-млади приятели е говорилъ нѣкога справедливо, то е сега; харесва ми. Тази частъ отъ неговото мнѣние трѣбва да се вземе подъ внимание.

Прѣдседателъ: Има думата г. Георги Добриновичъ.

Г. Добриновичъ: Като членъ на прошетарната комисия, азъ останахъ несъгласенъ съ това рѣшение на прошетарната комисия, защото то е въ противорѣчие съ правилника. Правилникътъ е законъ за насъ и ние трѣбва да го почитаме и да го изпълняваме. Дотогазъ, докогато правилникътъ не се отмени, той е законъ за насъ и ние трѣбва да го изпълняваме така, както той прѣдписва. Въ чл. 63 отъ правилника се прѣдписва: прошенията — извѣстна частъ отъ тѣхъ — които не заслужаватъ вниманието на прошетарната комисия, тя ги оставя неразгледани или безъ послѣдствие; обаче за другитѣ прошения сѣщиятъ този членъ прѣдписва да се изпращатъ до надлежнитѣ министри, изискватъ се надлежни свѣдѣния, подиръ това се взема по тѣхъ рѣшение отъ прошетарната комисия, и послѣтъ се съставя една таблица, която се напечатва като докладъ и се раздава на всички народни прѣдставители и на надлежнитѣ министри.

Не трѣбва, г. г. народни прѣдставители, да ни плаши числото на прошенията, че тѣ сж били 6.000 — не е толкова страшно това число; напротивъ, изисква се добра воля отъ всички членове на прошетарната комисия и въ нѣколко врѣме може да се справятъ съ тѣхъ: едни отъ тѣхъ ще отидатъ въ комиситѣ, които се занимаватъ съ извѣстни законопроекти, понеже иматъ законодателенъ характеръ — доколкото можахъ да видя, има такива прошения; други ще се повърнатъ, споредъ прѣдписаното на чл. 64, на самитѣ просители, за да се отнесатъ къмъ надлежнитѣ учрѣждения, понеже не сж се отнесли къмъ тѣхъ и надлежнитѣ учрѣждения не сж направили нищо по тѣхнитѣ жалби; ше имъ се повърнатъ и ше имъ се каже да се отнесатъ къмъ надлежнитѣ прѣдставители на властѣта; трети, които сж отъ компетентностъ на народното прѣдставителство, на камарата, прошетарната комисия ше ги разгледа, и ше направи надлежния докладъ по тѣхъ, за да могатъ да се разгледаатъ отъ камарата. Азъ смѣтамъ, че ако ние вземемъ това рѣшение на почитаемата комисия, ние ще затворимъ вратата на парламента за българскитѣ граждани, да не може да се оплакватъ, и тѣ ше дойдатъ до това убѣждение. Ако вземемъ да повърнемъ всички стари прошения, подадени до 1 януарий 1909 г., както прѣдлага почитениятъ министъръ г. Теодоровъ, да не ги разглеждаме, то значи да имъ кажемъ за други пътъ да не се отнасятъ до парламента, защото не може да очакватъ нищо отъ него, или ако се отнесатъ, тѣхнитѣ прошения ше стоятъ съ години и пакъ ше останатъ неразгледани или повърнати надирѣ.

Затова, азъ смѣтамъ, г. г. народни прѣдставители, че ако искаме точното изпълнение на правилника, не трѣбва да приемемъ рѣшението на прошетарната комисия. Достатъчно е членовѣтъ на комисията да иматъ добро желание да усилятъ своята работа и въ нѣколко врѣме ше може да се даде ходъ на всички тѣзи прошения; съгласно правилника, да се изпратятъ въ онѣи мѣста, дѣто трѣбва и да се

внесат за разглеждане въ камарата само ония, които заслужаватъ.

Каза се, че известни прошения, които комисията е оставила безъ послѣдствие не трѣбвало да се внасятъ тукъ, а да се съобщава само на просителитъ, че прошенията имъ се оставяли безъ послѣдствие. Противъ това не съмъ, но азъ смѣтамъ, че въ такива прошения може да има много важни работи, които да се разрѣшатъ отъ камарата; би трѣбвало да се опрѣдѣли характера на тѣзи прошения, които оставатъ безъ послѣдствие и не се внасятъ въ почитаемото Народно събрание. Безъ да се опрѣдѣли тѣхния характеръ, ние може да попаднемъ въ нѣкоя грѣшка. Може-би да има такива прошения, отъ таквъ характеръ, които, макаръ и оставени безъ послѣдствие, трѣбва да постѣпятъ въ почитаемото Събрание и то трѣбва да бѣде сезирано да се произнесе по тѣхъ. Много пѣти комисията не може да се събере въ цѣлия свой съставъ, нѣкой пѣтъ и половината не може да се събере, и може да се направятъ нѣкои грѣшки, съ което ще се лиши почитаемото Събрание отъ възможността да може да се изкаже по известни важни молби, по известни важни оплаквания, и съ това, разбира се, и самитъ просители ще бѣдатъ онеправдани. Затова, азъ смѣтамъ, че щомъ нѣкое прошение се остави отъ комисията безъ послѣдствие и щомъ нѣкой отъ членоветъ ѝ остане на особено мнѣние и заяви своето искане още въ комисията, че настоява да се внесе еди-кое си прошение въ Събранието за разглеждане, комисията да бѣде длъжна да внесе и това прошение, макаръ оставено безъ послѣдствие, за разглеждане въ Събранието. По начало азъ казахъ, че съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г. министъръ Теодорова, щото тѣзи прошения, които сѣ оставени безъ послѣдствие, да не се внасятъ всички въ Народното събрание, както е и прѣдшната практика, обаче съ това изключение, че щомъ нѣкой отъ членоветъ на прошетарната комисия остане на особено мнѣние и щомъ той заяви, че иска известно прошение, оставено безъ послѣдствие отъ комисията, да бѣде внесено въ Събранието, комисията да бѣде длъжна да го внесе въ Събранието. Съ тия изключения, съ тия бѣлѣжки азъ смѣтамъ, че трѣбва да се приеме прѣдложението на комисията.

Колкото до дневния редъ, азъ смѣтамъ, че комисията е приготвила доста прошения за докладване, макаръ че не е успѣла да напечати своя докладъ. Това наистина не бѣше възможно, защото Държавната печатница не може въ нѣколко дена, при тази прѣтрупана работа, да напечати този докладъ и да бѣде раздаденъ на народнитъ прѣдставители. По този въпросъ азъ смѣтамъ, че Събранието нѣма да направи никакво нарушение на правилника, ако вземе рѣшение, безъ докладъ отъ комисията, да изслушаме онѣзи прошения, които сѣ готови, по които е взето рѣшение и които могатъ да се докладватъ днесъ.

Прѣседателъ: Има думата г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Правото за подаване прошения до Народното събрание е едно конституционно право, прѣдвидено въ нашата конституция, тѣй щото, Народното събрание не може да откаже разглеждането на всѣка жалба и прошение, които сѣ изпратени до него. Върху туй, мисля, споръ нѣма да има, и тамъ не е въпросъ, който се повдигна отъ страна на г. докладчика.

Първиятъ въпросъ, повдигнатъ отъ г. докладчика, относително формалноститъ, е въпросъ важенъ, и азъ смѣтамъ, че ние не трѣбва да се отклоняваме нито отъ практиката, както казва г. ми-

нистерътъ на финанситъ, която е слѣдвана досега, тѣй сѣщо и отъ изричния текстъ на правилника, изработенъ отъ XIV-то обикновено Народно събрание, защото, г. г. народни прѣдставители — отъ васъ има много хора, които сѣ били вече въ нѣколко сесии — знае се вече, че сѣ ставали да не казвамъ злоупотребления, но голѣми грѣшки въ днитъ, когато народното прѣдставителство се е занимавало съ разглеждане на прошения. Може-би не на халостъ сѣботата вече въ нашия парламентаренъ езикъ е наречена партизанска задущица. Въ сѣбота по прошенията сѣ ставали такива работи, за които онѣзи, които сѣ присѣтствували, винаги ще трѣбва да си спомнятъ съ жалостъ, а ония, които сѣ видѣли на дѣло това, винаги ще се възмущаватъ. Прѣдъ видъ именно на тази практика, или на тѣзи опити, XIV-то обикновено Народно събрание постави известни формалности, които сѣ отъ голѣмо значение, защото прѣдхохраняватъ всички ония скандални работи, които сѣ ставали въ миналото. Заради туй най-напрѣдъ непрѣмънно трѣбва да се съобщава списъкътъ на всички прошения, които ще се докладватъ въ Народното събрание, за да може всѣки единъ народенъ прѣдставителъ да знае кои прошения ще се докладватъ и, ако се интересува, да проучи въпроса и да си даде мнѣнието въ Народното събрание. Защото често пѣти въ миналото сѣ прѣминавали тукъ прошения и когато нѣкой членъ отъ парламента се е научвалъ, че сѣ минали и рѣшени въ една или друга смисълъ, просто се е бунтувалъ, а, както каза и г. министърътъ на финанситъ, това коштува много на държавата. Имаше даже и такава скандална практика — нека си признаемъ, че е такава — че едно законодателство унищожаваше рѣшението на първото законодателство. Тѣзи работи сѣ ненормални, които не повинаватъ парламента, но ставатъ по силата на нѣщата; въпрѣки, може-би, здравия разумъ, едно народно прѣдставителство бѣше принудено да направи туй, защото по нѣкон прошения имаше голѣма несправедливостъ, която не можеше да се търпи. Слѣдователно, XIV-то обикновено Народно събрание, като е поставило тѣзи формалности, поставило ги е, за да охрани нѣкои нештѣти работи, които могатъ да станатъ въ Народното събрание. Заради туй азъ мисля, че тази практика трѣбва да се продължава; тя е осветена отъ чл. 66 на правилника.

Вториятъ въпросъ е слѣдниятъ.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ не бихъ взелъ думата да говоря по този въпросъ, ако нѣкой отъ прѣждеговорившитъ бѣше споменалъ за сѣществуването на единъ изриченъ членъ въ правилника, който разрѣшаваша този въпросъ. Чл. 68 отъ правилника гласи: (Чете) „Останалитъ неразгледани въ една сесия прошения и жалби се запазватъ въ канцеларията на Събранието за разглеждане най-напрѣдъ прѣди другитъ подобни въ слѣдната сесия, или, по рѣшението на Събранието, се прѣдаватъ за изучаване на междусесийна парламентарна комисия, ако такава бѣде избрана“. Значи, правилникътъ разрѣшава въпроса: всичкитъ жалби и прошения, които сѣ останали неразгледани въ една сесия, трѣбва да се разгледатъ въ идущата сесия, като имъ се даде даже пръвъ редъ. Та, при разрѣшението вече на този въпросъ въ правилника, има единъ формаленъ въпросъ. Ние днесъ не можемъ да измѣнимъ разпоредбата на правилника, освѣнъ ако има прѣдложение за измѣнение на правилника, а такава нѣма. Но ние стоимъ прѣдъ другъ единъ фактъ, за който споменахъ г. министърътъ на финанситъ и г. докладчикътъ: имаме 6.000 прошения, които не сѣ разгледани, а Народното събрание е длъжно да ги разгледа, защото, както казахъ и въ началото, то ще потвърди съ това нѣщо едно конституционно право на българскитъ граждани, които сѣ се отнесли до насъ. Какъ трѣбва

да се разрѣши въпросътъ? — това е именно въпросътъ, който сега ще трѣбва да разрѣшимъ въ съгласие съ правилника, безъ да го нарушимъ и да намѣримъ нѣкоя формула, съ която ще трѣбва всички да се помиратъ. Г. министърътъ на финанситѣ казва: „Да не разгледаме ние заявленията, които сж дадени прѣди три години“ — тъй схващамъ азъ мисълта му, защото въ основата си и той признава, че народното прѣдставителство трѣбва да разгледа тия жалби, но намира едно начало, за да се излѣзе отъ това безизходно положение и казва: „Онѣзи заявления и жалби, които сж дадени отъ 1909 г. досега, да се разгледатъ, а за първигѣ да се съобща на всичкиѣ, които сж ги подали, че тѣ ще се разгледатъ, ако се подадатъ отъ тѣхъ наново жалби или прошения“. Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ съгласенъ всичкиѣ тия заявления, подадени отъ три години, отъ 1909 г. насамъ, да се разгледатъ, но смѣтамъ, че ние пакърняваме правото на гражданитѣ, ако искаме отъ тѣхъ да подадатъ втори заявления, и затуй смѣтамъ, че чл. 68 отъ правилника опрѣдѣля единъ начинъ, който, може-би, е по-правиленъ. Сега, по конституцията, имаме единъ мѣсецъ ваканция. Самиятъ правилникъ е прѣдвиджалъ навѣрно случая, когато народното прѣдставителство, прѣдъ видъ на многото работа, която има, не ще може въ редовнитѣ си засѣдания да разрѣши този въпросъ, та е прѣдвидѣлъ, че въ периода между сеситѣ би могло да се назначи парламентарна комисиия, или да се натовари сжщата пропштарна комисиия, която да разгледа всичкиѣ тия прошения. Та, не е ли хубаво сега именно, защото по конституцията ние имаме ваканция отъ 15 декември до 15 януарий, да се назначи тая парламентарна комисиия, за която говори чл. 68, за да може да се даде заслуженото разрѣшение на всичкиѣ тия въпроси, които стоятъ отъ шестъ години? Азъ съмъ увѣренъ, г-да, че заблѣжката, която прави г. министърътъ на финанситѣ, е права: много отъ подаденитѣ до Народното събрание заявления, ако ли не половината отъ тѣхъ, ще сж станали вече безпрѣдметни; има нѣкои отъ тѣхъ, които ще се натъкнатъ днесъ на нови законодателни распорѣди и, по тази проста причина, не ще могатъ да се удовлетворятъ. Значи, главната работа на тази комисиия ще бѣде да ги изучи и да види, кои отъ тѣхъ заслужаватъ разглеждане и кои не, и тогава именно да се разрѣши този въпросъ.

Та, смѣтамъ — като съ това и заключавамъ — че народното прѣдставителство трѣбва да даде отговоръ на всичкиѣ жалби и прошения, изпратени до Народното събрание отъ 1909 г. насамъ; пропштарната комисиия може да се занимава съ тѣхъ сега, прѣзъ напштитѣ обикновени занятия, въ сжботенъ день, но за миналитѣ ние не можемъ да искаме нови заявления отъ гражданитѣ, защото мепѣ ми се чини, че въ самия този начинъ стои отричане правото на гражданитѣ да даватъ жалби и прошения до Народното събрание. Да се назначи една парламентарна комисиия или да се възложи на пропштарната комисиия да разгледа прѣзъ този ваканционенъ срокъ всичкиѣ онѣзи прошения, които сж постѣпили въ Народното събрание. Азъ мисля, че по този начинъ въпросътъ може да се разрѣши най-правилно.

Прѣдседателътъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Г. г. прѣдставители! Понеже виждамъ, че нѣкои отъ г. г. ораторитѣ сж ме разбрали злѣ, азъ съмъ длѣженъ да обрѣна вниманието на почитаемото народно прѣдставителство, че ние не искаме да се отмѣни наредбата на чл. 68 отъ правилника. Азъ самъ още въ началото казахъ, че не излизамъ прѣдъ васъ съ особена таблица за разгледанитѣ заявления, първо, защото ние, членовѣтѣ на комисиията, сме имали само три засѣдания и, второ, защото членовѣтѣ на пропштарната комисиия

бѣха членове и на провѣрочната комисиия, която засѣдаваше всѣки день, и въ слѣдствие на това ние не можахме да имаме повече отъ три засѣдания. Вчера отъ Държавната печатница ни съобщиха, че не е възможно да приготвятъ таблицата. Тая е една отъ причинитѣ, дѣто не сме излѣзли съ особена таблица прѣдъ васъ. Азъ съмъ за таблицата; не съмъ азъ, който ще бѣда противъ, защото азъ съмъ сега осми пѣтъ народенъ прѣдставителъ, много сжботи съмъ билъ тукъ и зная, че сж ставали много грѣшки, това е вѣрно и затуй казвамъ, че не ми се одобрява практиката, да не докладваме и заявленията, които оставяме безъ послѣдствие; още по-далеко да отидемъ — азъ съмъ на мнѣние всички да минаатъ прѣзъ Народното събрание. Но вие ще се съгласите, че прѣзъ XIV-то обикновено Народно събрание въ три години ние разгледахме само три заявления; не можах да се разгледатъ повече заявления — нѣмаше врѣме. Даже имаше нѣкои заявления за подданство, по които всичкиѣ формалности бѣха изпълнени, по които протоколитѣ бѣха готови и оставаше само да се съобщатъ на народното прѣдставителство, имаше и съотвѣтни прѣдложения, които бѣха напечатани — вие ги виждате тукъ (Показва ги) — всичко това бѣ работа само за двѣ минути, но не можах да се докладватъ. Пропштарната комисиия сега има желание да отговоримъ бързо на всичкиѣ просители, но прѣдъ видъ на това, че има подадени прошения прѣди десетъ години, отъ които повечето сж за опрощение на глоби, докосватъ фиска, а просителитѣ сж прѣдставили удостовѣрения за своето материално състояние прѣди осемъ години — така, напр., единъ финансовъ приставъ отъ една околия пише до финансовия началникъ, че еди-кой си просителъ прѣди осемъ години е притежавалъ къща за 2.000 л. и 12 декара земя за 160 л., а днесъ, когато ние ще рѣшаваме да му опростимъ тия 156 л. глоба, той може да има къща за 5.000 л. и 42 декара земя за 6.000 л. — прѣдъ видъ на това, казвамъ, може-би на мнозина отъ просителитѣ ще опростимъ глобитѣ, когато въ дѣйствителностъ не би трѣбвало да ги опростимъ.

Министъръ Т. Теодоровъ и министъръ С. С. Бобчевъ: А може и противното да се случи.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Да, може и противното да се случи: може нѣкой отъ просителитѣ, който е ималъ тогава къща за 5.000 л. и 50 декара земя, днесъ да има къща за 200 л. и два декара земя, а вие ще рѣшите да не му се опрости глобата, която заслужава да му се опрости.

Министъръ Т. Теодоровъ: И оттогава досега може да е платилъ.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Ето защо, по-правилно ще отговоримъ на проситѣ на тѣзи просители, ако поискаме — азъ възприемамъ идеята на г. министра на финанситѣ — да подновятъ своитѣ искания, като прѣдставятъ и нови доказателства за днешното свое материално положение, отъ колко члена се състоятъ сѣмействата имъ и т. н. Ние искаме да отговоримъ най-правилно на молбата на всѣки просителъ. Това е желанието на комисиията.

Казахъ ви и по-рано, че ние ще се придържаме строго о правилника. Не съмъ азъ, който ще искамъ да се отмѣнятъ наредбитѣ на правилника, приетъ отъ XIV-то обикновено Народно събрание, особено по прошенията; азъ съмъ всецѣло за него и ще го поддържамъ. Ние искаме да бѣдемъ много внимателни и затова именно въ началото се извинихъ прѣдъ васъ, защото нѣмаме физическа възможностъ днесъ да ви прочетемъ таблицата, още повече като имаме прѣдъ видъ, че ще ви сезираме съ въпроса да се произнесете принципиално, да-ли ще се докладватъ и раз-

глеждатъ прошенията или не. И щомъ Събранието каже, че нѣма да се докладватъ и разглеждатъ — въ прошетарната комисија се появи мнѣние да се докладватъ всички заявления въ Народното събрание, но вне сега ще разрѣшите този въпросъ — щомъ, казвамъ, вне кажете, че нѣма да се докладватъ, нѣма да се докладватъ. Ние имаме тукъ около 60 заявления готови; отъ тѣхъ има само двѣ удовлетворени отъ комисијата — тѣ ще ви се докладватъ; другитѣ нѣма да ви се докладватъ.

Ето защо моля почитаемото прѣдставителство да не схваща мисълта на комисијата така, че иска да докладва заявленията въ камарата на кутурица, безъ да съблюдава прѣдписанията на чл. 66 отъ правилника; напротивъ, ние, членоветѣ на комисијата, сме за него и за въ бѣдѣще ще го спазваме.

Прѣдседателъ: Има думата г. Иванъ Минчевъ.

И. Минчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ пунктъ трети на чл. 105 отъ основния законъ, конституцията, е казано: (Чете) „Народното събрание има: да опрощава изостапнали даждия и всѣкакви недобрани берии, на които прибирането се вижда невъзможно.“

Г. Драгичевъ много намѣсто каза своето мнѣние, че за всички други заявления, било отъ общини, които искатъ отъ държавата да имъ се отпуснатъ гори, да се отчуждатъ за тѣхна полза, защото иматъ голѣма нужда отъ тѣхъ, било отъ частни лица, които искатъ да имъ се опростятъ глоби и пр., трѣбва прошетарната комисија, съгласно чл. 66 отъ правилника, да направи списъкъ, отъ който да бѣде извѣстно на кое отъ тѣхъ се дава удовлетворение отъ страна на прошетарната комисија и кое се остава безъ послѣдствие.

Колкото за изложението на г. Мушанова, че тия заявления трѣбвало да се разглеждатъ, че не трѣбвало да се повърнатъ на просителитѣ, за да се искатъ отъ тѣхъ нѣкакви си нови доказателства, или пъкъ да се види, да-ли тѣхнитѣ заявители сж живи и т. н., азъ мисля, че то не е на мѣстото си. Много е на мѣстото си казаното отъ г. министра на финанситѣ по този въпросъ, защото азъ зная лица, които сж подали заявления за опрощение на глоби и сж се помирили, но сж оставили наслѣдници, които въ послѣдствие сж придобили нѣкакво богатство и тѣ могатъ сега да си платятъ глобитѣ; има пъкъ и други, които по-рано сж могли да си платятъ глобитѣ, а сега не могатъ. Както виждате, отъ 10—15 години сж били подавани заявления и тѣ сж останали неразгледани. Много намѣсто е казаното отъ г. министра на финанситѣ, щото всичкитѣ заявления, подадени до 1 януарий 1909 г., да не се повърщатъ на просителитѣ, а сж по една покана до всѣки да се поканятъ да подадатъ наново заявления съ своитѣ доказателства, като прѣдставятъ наново надлежнитѣ удостоверения отъ общинскитѣ управления и всичкото друго, каквото имъ се иска, и тогава наново да бѣде сезирана прошетарната комисија съ тѣхъ и тя да изложи своитѣ рѣшения по тѣхъ прѣдъ Народното събрание. За мене това е много ясно.

Моето мнѣние е, първо, щото за всички прошения, които ще се разглеждатъ отъ прошетарната комисија, да се дава списъкъ, за да бѣдатъ извѣстни г. г. народнитѣ прѣдставители, съ кои прошения ще се занимава прошетарната комисија; второ, да бѣдатъ изложени въ списъка и онѣзи прошения или заявления, които комисијата е оставила безъ послѣдствие, било че се отнасятъ за опрощение на глоби или за отпускане на нѣкакви си гори или мери; и, трето, да се излагатъ въ списъка и онѣзи заявления, които се изпращатъ до респективния министъръ за изучаване. Съ туй всички ние, г. г. народни прѣдставители, ще бѣдемъ въ течение на работата на комисијата и

ще знаемъ, кои прошения се пращатъ до респективнитѣ министри за изучаване, кои се оставятъ безъ послѣдствие и съ кои прошетарната комисија ще се занимава, и по такъвъ начинъ ще могатъ нѣкои отъ заинтересованитѣ г. г. народни прѣдставители да отиватъ въ комисијата, за да правятъ своитѣ справки или бѣлѣжки.

Това е моето мнѣние.

Прѣдседателъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ се повдигнаха нѣколко въпроса. Първиятъ въпросъ е, че прошенията, които ще се докладватъ, трѣбва прѣдварително да бѣдатъ напечатвани въ една таблица, както гласи чл. 66 отъ правилника. По този въпросъ нѣма какво да се гласува, тъй като той е разрѣшенъ отъ правилника. Г. докладчикътъ искаше само да се извини, че прѣдъ видъ късното конституиране на прошетарната комисија, която еднамаъ отъ вчера е почнала да се занимава съ разглеждане на прошенията, туй прѣдписание на правилника за днесъ не е изпълнено, но че занепрѣдъ ще се съблюдава строго буквата на чл. 66 отъ правилника.

Вториятъ въпросъ, който се повдига, е: какъ да се постѣпи съ старитѣ прошения. Има прѣдложение, старитѣ прошения да се повърнатъ на просителитѣ съ указание, да ги подновятъ.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Азъ се присѣдинявамъ къмъ прѣдложението на г. министра на финанситѣ.

Прѣдседателъ: Щомъ това прѣдложение въ тая форма е оттеглено, тогава старитѣ прошения, както и новитѣ, ще трѣбва да се разглеждатъ на общо основание, като се има прѣдъ видъ прѣдписанието на чл. 66 отъ правилника.

Министъръ Т. Теодоровъ: Моето прѣдложение е друго-яче.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Азъ съмъ съгласенъ съ Вашето прѣдложение.

Министъръ Т. Теодоровъ: Азъ правя слѣдното прѣдложение: всички прошения, които сж постѣпили подиръ 1 януарий 1909 г., да се разглеждатъ отъ комисијата безусловно по реда на постѣпването имъ ли, споредъ важността имъ ли, или какъ, но тѣ трѣбва да бѣдатъ разглеждани.

Н. Мушановъ: Тогава, направете сесия отъ деветъ години.

Министъръ Т. Теодоровъ: Ние смѣтнахме, че е най-хубаво да се разглеждатъ онѣзи прошения, които сж постѣпили отъ 1 януарий 1909 г. насамъ — всички прошения, подадени прѣди тая дата, засега ще останатъ на вторъ планъ, за да могатъ да се гледатъ тѣзи, които сж по-скорошни и които — прѣдполагамъ азъ — по-отговарятъ на съврѣменнитѣ нужди на хората, които сж ги подали. Но то не значи, че по-рано подаденитѣ прошения нѣма да се разглеждатъ никакъ; тѣ ще се разглеждатъ само тогавъ, ако заинтересованитѣ лица ги подновятъ съ нови заявления до Народното събрание, въ които да изкажатъ желанието си, че искатъ да имъ се разглеждатъ прошенията и да кажатъ пакъ, поддържатъ ли сжщото или не искатъ сжщото, а искатъ нѣщо друго. Само при тѣзи условия ще могатъ да се разглеждатъ тѣзи прошения. Това е моето прѣдложение.

Азъ мисля, че по този начинъ ще можемъ да гледаме дѣйствително прошенията и да изпълнимъ онова задѣлжение и право, което конституцията ни възлага въ чл. чл. 105 и 106 — да разглеждаме прошенията на хората.

Не съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г. Мушанова, че трѣбва да оставимъ старитѣ прошения, които сж

постъпили до тази сесия, на една междусесийна парламентарна комисия, съгласно чл. 68 от правилника, защото не може да има междусесийна парламентарна комисия в януарий мѣсець: януарий мѣсець не е единъ срокъ между двѣ сесии, а той е една почивка въ самата сесия. И въ това врѣме, именно отъ 15 декемврий до 15 януарий, сж празници, народнитѣ прѣдставители отъ комисията, които сж отъ провинцията, ще искатъ да си отидатъ по домоветѣ си, и асѣмъ заради туй се отлагатъ засѣданията на Събранието; та и да рѣшимъ така, то е сѣ едно да рѣшимъ, че нѣма да ги гледаме. А пъкъ да ги оставимъ на една междусесийна комисия, т. е. слѣдъ като се свърши сесията на Събранието, да ги оставимъ на пропетарната комисия да се занимае съ тѣхъ отъ 15 мартъ нататъкъ до 15 октомврий, значи да създадемъ една длъжностъ плащана за извѣстни хора, за да разглеждатъ прошения, и при това прошения остарѣли, понеже сж отъ осемъ, отъ деветъ години и хората не сж ги потърсили вече и, може-би, както се каза, ще опростимъ глоби на хора, които сж ги вече платили; защото отъ миналото имаме и такъвъ случай: Народното събрание разглежда едно прошение подиръ три години и опрощава на заявителя глобата, когато той я е платилъ, и заявителъ подиръ, на основание рѣшението на Народното събрание, подава заявление да му се повърнатъ паритѣ. Въобще, ако прошенията не се гледатъ наврѣме, неудобствата сж много. А нѣма защо да съжаляваме тѣзи хора, които, като имъ пратимъ едно увѣдомление, че прошенията имъ ще се разглеждатъ само ако подадатъ втори заявления, тежи имъ труда да подадатъ едно второ заявление безъ марка, нѣма защо, казвамъ, да ги съжаляваме, защото очевидно е, че тѣ нѣматъ нѣкакъвъ смѣстенъ интересъ и че интересътъ имъ, въ всѣки случай, не е отъ естество да заслужава вниманието на камарата; иначе тѣ нѣма да пожелаятъ труда си, да поискатъ още единъ пътъ да имъ се разглеждатъ прошенията. Ние не товаримъ тѣзи хора Богъ знае съ каква длъжностъ, а желаемъ да чуемъ повторно мнѣнието имъ: желаятъ ли да имъ се разглеждатъ прошенията или не. Ако не отговарятъ, ще презумираме, че не желаятъ, било защото нѣматъ интересъ . . .

Докладчикъ Н. Козаревъ: И да прѣдставятъ нови данни.

Министъръ Т. Теодоровъ: Резюмирамъ прѣдложението си.

Колкото за практиката на миналитѣ Събрания по отношение на това, кои прошения да се внасятъ въ камарата за разглеждане и кои не, азъ мисля, че безусловно тя трѣбва да се усвои въ този видъ: всички оставени безъ послѣдствие прошения, ако никой отъ членоветѣ на пропетарната комисия не изкаже желание да бждатъ прѣдставени на обсъждане въ камарата, нѣма да се обсъждатъ и не трѣбва да се докладватъ. Очевидно е, че тѣзи рѣшения на комисията ще се съобщаватъ на заинтересованитѣ. Ако заинтересованитѣ, при всичкото противно мнѣние на комисията, искатъ да се разглеждатъ тѣхнитѣ заявления въ камарата, нѣма, освѣнъ да замолятъ единъ народенъ прѣдставителъ да поиска това отъ комисията. Както и по-рано казахъ, и всѣки народенъ прѣдставителъ има право да отиде въ комисията, даже не като нейнъ членъ, и да каже: „Вие тукъ сте оставили безъ послѣдствие заявлението на еди-кого си; азъ намирамъ, че то заслужава да бжде уважено; искамъ да го внесете въ камарата и азъ искамъ да взема думата по него“, и не може да му се откаже. Ето кой е редътъ, който хората слѣдватъ въ другитѣ парламенти, който трѣбва да се слѣдва и у насъ. Но днесъ да ни се докладватъ 60 прошения, отъ които само три сж за уважение, а 57 сж за оставяне безъ

послѣдствие, нѣма защо да слушаме тия 57 прошения, а трѣбва да слушаме само тритѣ.

Д-ръ Н. Генадиевъ: И не бихме успѣли да ги изслушаме.

Министъръ Т. Теодоровъ: Да, и не бихме успѣли да ги изслушаме. — Между другитѣ причини за оставянето на тѣзи шестъ хиляди прошения въ архивата на канцеларията е и нѣмането редъ при тѣхното разглеждане, който да гарантира възможността да се разглеждатъ, защото всичкитѣ правителства сж се бояли отъ тѣзи прошения: ние имаме случай, дѣто въ сжбота върху едно прошение е дебатирано по цѣль денъ. И прошенията сж, които възбуждатъ най-много охотата на народнитѣ прѣдставители да говорятъ. Много пъти се загубва деньтъ за нищо — за да се рѣши най-подиръ да се прѣпрати прошенията въ надлежното министерство.

Ето защо азъ пакъ прѣпорѣчамъ този редъ, който изложихъ по-рано, който ще улесни много задачата ни и ще удовлетвори справедливитѣ и законни искания на всички, които сж подали своитѣ прошения въ Народното събрание, и ще позволи на насъ първи, може-би, отъ всички Народни събрания да се похвалимъ съ това, че сме разгледали прошенията на хората, които сж се обърнали къмъ насъ, а не сме ги оставили на мишкитѣ въ канцеларията. „Който много иска да върши, той не свършва нищо“, заради туй трѣбва да бждемъ практични и да приемемъ такъвъ единъ редъ, който да ни позволи да вършимъ работа съ полза.

Прѣседателъ: И така, прѣдложенията относително участъта на старитѣ прошения се свеждатъ къмъ слѣдующето. Прѣдлага се да се разглеждатъ всички прошения, постѣпили въ Народното събрание, начиная отъ 1 януарий 1909 г., като по-старитѣ се повърнатъ на просителитѣ . . .

Министъръ Т. Теодоровъ: Не, нѣма да се повърнатъ, а ще се увѣдомятъ просителитѣ.

Прѣседателъ: . . . като за по-старитѣ се увѣдомятъ просителитѣ, ако желаятъ, да ги подновятъ съ даване ново заявление.

Второто прѣдложение е: за разглеждането на постѣднитѣ, да се назначи една междусесийна парламентарна комисия . . .

Н. Мушановъ: Г. прѣседателю! Азъ не съмъ направилъ писмено прѣдложение, тъй щото, нѣма защо да се гласува това прѣдложение. Азъ само изказахъ мнѣнието си.

Прѣседателъ: Тогава, понеже, освѣнъ прѣдложението на г. министра Теодоръ Теодоровъ, нѣма друго, то ще се гласува.

Коио приематъ това прѣдложение тъй, както е формулирано, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Третиятъ въпросъ, който се повдига, се отнася до участъта на онѣзи прошения, които се оставятъ отъ комисията безъ послѣдствие. Прави се прѣдложение: тѣзи прошения, оставени безъ послѣдствие, да не се докладватъ, ако никой отъ членоветѣ на пропетарната комисия или никой отъ народнитѣ прѣдставители не пожелае тѣхното докладване, . . .

Министъръ Т. Теодоровъ: Да.

Прѣседателъ: . . . като за рѣшението на пропетарната комисия по тѣзи прошения ще се увѣдомяватъ заинтересованитѣ съ особени обявления на Народното събрание.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Съ таблици.

Прѣдседателъ: Които приематъ този редъ, освещенъ отъ нашата традиция отъ миналитѣ Народни събрания, моля, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство) Приема се.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Вториятъ въпросъ, г. г. народни прѣдставители, е въпросътъ по подданството, понеже ви е известно, че има заявления отъ чужди подданици, съ които искатъ да бждатъ приети за български подданици.

По този въпросъ въ комисията се изказаха различни мнѣния. Комисията, обаче, прѣдъ видъ на измѣнението на чл. 55 отъ нашия основенъ законъ, счете за нужно да сезира народното прѣдставителство съ този въпросъ, и ако то приеме, че трѣбва да докладваме такива прошения дотогавъ, додѣто отъ респективния министъръ се внесе новъ законъ, разбира се, комисията ще се занимае съ тѣхъ и ще ги докладва. На васъ е известно, че въ стария текстъ на конституцията, чл. 55, имаше една алинея, която казва: (Чете) „Чужденци могатъ да приематъ българско подданство, като утвърди това Народното събрание“, разбира се, като изпълнятъ известни искания отъ закона за подданството, т. е. като има прѣдложение отъ Министерството на правосъдието и пр.; обаче най-послѣ се сезира народното прѣдставителство и като одобри то, Събранието, съ вѣтъ това, узаконява се и той става български подданикъ. Обаче въ новия текстъ на конституцията е казано слѣдующето: (Чете) „Чужденци могатъ да приематъ българско подданство, споредъ наредбитъ на особенъ законъ, който ще се издаде“. Такъвъ законъ, отъ великото Народно събрание до днесъ, нѣмаме. Счита ли народното прѣдставителство, че можемъ да докладваме по стария законъ, или, по този въпросъ, нѣма да се занимава Народното събрание съ чуждитѣ подданици дотогава, докогато надлежниятъ министъръ не внесе новъ законъ за подданството.

Този е въпросътъ, който трѣбва да разрѣшимъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. д-ръ Константинъ Помяновъ.

Д-ръ К. Помяновъ: Г. г. народни прѣдставители! Прешетарната комисия иска мнѣнието на г. г. народнитѣ прѣдставители, какво да се прави съ прошенията на чуждитѣ подданици, които сж подадени до Народното събрание; да се докладватъ ли тѣ, или да не се докладватъ. Комисията е въ недоразумѣние, какво да се прави съ тѣхъ, слѣдъ измѣнението на чл. 55 отъ конституцията, послѣдното измѣнение, което стана миналото лѣто въ Търново. Какво е това измѣнение? Вамъ е известно, г. г. народни прѣдставители. Въ него се казва, че прошенията на чуждитѣ подданици . . . Азъ ще ви чета, за да бжда по-ясенъ. (Чете) „Чл. 55. Чужденци могатъ да приематъ българско подданство, споредъ наредбитъ на особенъ законъ, който ще се издаде“. Подобенъ законъ не е издаденъ досега; той може да не се издаде и по-диръ година, и двѣ; поне въ тронното слово не видѣхме да се оповѣстява подобенъ законъ; ще каже нѣма новъ законъ. Е, какво ще стане, тогава? Много е лесно да се разбере: ще се прилага стариятъ законъ отъ 1894 г., въ който е казано, че чужденцитѣ се приематъ за български подданици, слѣдъ като вотира Народното събрание. Много правилно е, прочее, ако, докогато се издаде оповѣстениятъ тукъ, въ чл. 55, новъ законъ за чуждитѣ подданици, прошенията, които сж постѣпили, или има още да постѣпватъ отъ чужди подданици, се докладватъ тукъ. И естествено е — не може друго нѣщо да стане, не може да се суспендира съществуващиятъ законъ отъ 1894 г. Ето

защо азъ мисля, че почитаемитѣ г. г. народни прѣдставители трѣбва да приематъ рѣшение, щото, докогато не съществува новъ редъ, жалбитѣ или прошенията на чуждитѣ подданици за приемането отъ тѣхна страна на българско подданство да се разглеждатъ по стария редъ — и нищо по-естествено.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ П. Абрашевъ: Г. г. народни прѣдставители! За да не се ангажираме въ излишни, можеби, разсъждения, азъ считамъ за нужно да направя слѣдната декларация: Министерството на правосъдието, въ слѣдствие на направеното измѣнение въ чл. 55 отъ конституцията, приготвя законопроектъ за измѣнение закона за българското подданство. Азъ считамъ, че съ измѣнението на чл. 55 отъ конституцията, Народното събрание не би могло занаярѣдъ да се занимава съ онѣзи прошения, които сж подадени отъ чужди подданици за приемането имъ за български подданици, и считамъ, че най-правилно би било да се прѣпратятъ всичкитѣ прошения на таква просителъ въ Министерството на правосъдието, което ще си направи своя дългъ, като се основе на закона за подданството, както той ще бжде измѣненъ въ скоро врѣме отъ васъ, понеже проектътъ вече, може да се каже, е готовъ и тѣзи дни ще бжде внесенъ.

П. Станчевъ: Съгласни.

Прѣдседателъ: Има думата г. д-ръ Христо Мутафовъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ: Г. г. народни прѣдставители! Тоя възгледъ, който се изложи отъ г. министра на правосъдието, както и отъ г. д-ръ Помянова, е дѣйствително най-правилниятъ и ще трѣбва да бжде усвоенъ отъ почитаемото народно прѣдставителство. Главниятъ мотивъ на великото Народно събрание за отмибяване наредбата на стария чл. 55 отъ конституцията бѣше тоя: да освободимъ Народното събрание отъ излишната работа, винаги да се сезира съ въпроси, колчимъ се касае нѣкои чужденци да приематъ българско подданство, и то затова, защото, ако въ първитѣ години слѣдъ нашето освобождение приемането на чужденци за български подданици прѣдставляваше единъ важенъ въпросъ, въ всѣки случай, единъ въпросъ, който имаше и държавенъ, публиченъ интересъ, и това право бѣше резервирано за Народното събрание, за всѣки отдѣленъ случай то да се сезира и тогава да допусне чужденцитѣ да ставатъ български подданици, въ послѣдствие, особено сега вече, такива съображения не съществуватъ; нѣма защо да главоболимъ Народното събрание за всѣки единъ отдѣленъ случай, то да рѣшава, дали Иванъ, Драганъ, Адолфъ, или който и да е другъ чужденецъ може да приеме българското подданство. Това трѣбва да става по надлежния редъ, споредъ съществуващия законъ, като се изпълняватъ ония формалности, които законътъ за подданството прѣдвизда; като се адресиратъ чужденцитѣ до надлежното Министерство на правосъдието, то ще дава по-нататъшенъ ходъ на молбитѣ и ще ги приема за български подданици, ако отговарятъ на ония условия, които сж прѣдвидени въ специалния законъ. Обаче въпросътъ, който се повдига, е: понеже откаже се измѣни чл. 55 на конституцията не е издаденъ новъ законъ, дали ще трѣбва да прилагаме съществуващия законъ, или ще трѣбва да чакаме да се издаде новъ. Послѣдната мисль ми се вижда съвсѣмъ неправилна и неоснователна: да чакаме да се издаде новъ законъ, нѣма защо. Наистина, въ редакцията на чл. 55 на конституцията е казано: „Чу-

жденци могат да приемат българско подданство, споредъ народбитъ на особенъ законъ, който ще се издаде, но то не значи законъ, който ще се издаде слѣдъ като великото Народно събрание е направило това измѣнение. Това измѣнение визираше стария текстъ на конституцията: имаше се прѣдъ видъ, да се създаде една наредба, която да съществува въобще въ конституцията, а ние имаме тая конституция, не откато засѣдава V-то велико Народно събрание; ние я имаме още отначало, откато се е учрѣдила българската държава и се е създадалъ основниятъ законъ на нашата страна. Та, не можемъ да кажемъ, че ние сме безъ законъ за българското подданство; ние имаме такъвъ законъ, и той законъ трѣбва да прилагаме дотогава, докогато единъ день се създаде другъ, или докогато се измѣни по законодателенъ редъ съществуващиятъ. Въ всеки случай, не сме днесъ безъ законъ за подданството; ние имаме такъвъ законъ за българското подданство, и той е, който ще трѣбва да бъде прилаганъ. Въ него се прѣдвизидатъ редъ условия, на които трѣбва да отговаря единъ чуждъ подданикъ, за да може да стане български подданикъ. Тия условия сж уговорени, ако се не лъжа, въ чл. 9 и 14: единъ чужденецъ, който е прѣживѣлъ въ България непрѣкъснато десетина години, като даде надлежно заявление до Министерството на правосъдието, може да добие това подданство, слѣдъ като вече е отмѣнена тая формалностъ — да се сезира Народното събрание; или пъкъ другъ, който би поискалъ да се установи на мѣстожителство въ България и прѣживѣе три години, слѣдъ поискването на такова мѣстожителство, пакъ може да добие българско подданство; и най-сетѣй има трети случай: оня чужденецъ, който се ожени за българка, слѣдъ като прѣживѣе една година въ България, пакъ добива българско подданство, стига, казвамъ, да отговаря на тия условия, които изисква законътъ и се отнесе до Министерството на правосъдието, и послѣдното, като прѣвѣри всички документи и прѣвѣри, да-ли тия условия сж доказани и отговаря на тѣхъ, за да получи българско подданство, мисля, че то е, което ще трѣбва да му признае това подданство, безъ никакви по-нататѣшни формалности или сезиране Народното събрание.

Заклучавамъ, прочее, че съгласно чл. 55 отъ конституцията, както е измѣненъ, и съгласно съществуващия сега законъ за българското подданство, ония прѣдложения, които сж били постѣпени досега въ комисията, нѣма защо да се внасятъ на разглеждане отъ Народното събрание и да се сезира послѣдното, а напротивъ, ще трѣбва да се върнатъ въ Министерството на правосъдието, както каза г. министърътъ на правосъдието, и тамъ, като се установи, че тѣ отговарятъ на прѣдписанията, които изисква съществуващиятъ законъ, *ipso facto*, или, ако щете, *de jure*, тѣмъ ще бъде признато това подданство и тѣхнитѣ молби, съ които сж се адресирали по-напрѣдъ до Народното събрание, ще бъдатъ задоволени.

Прѣдседателъ: Има думата г. Георги Добриновичъ.

Г. Добриновичъ: Отмѣненъ ли е съществуващиятъ законъ за подданството съ измѣнението на чл. 55 отъ конституцията? Тукъ е въпросътъ за конституцията отъ 11 юлий 1911 г. Азъ смѣтамъ, че съ измѣнението на чл. 55, съществуващиятъ законъ за подданството не е отмѣненъ, затова, защото въ чл. 108 отъ конституцията е постановено пъкъ, какъ се създаватъ новитѣ закони и, какъ се отмѣняватъ старитѣ. Така щото, съществуващиятъ законъ за подданството не е отмѣненъ съ измѣнението на чл. 55 отъ конституцията; той е съществуващъ законъ, а

като такъвъ, ние трѣбва да го прилагаме, затова, защото има иностранны подданици, които сж придобили извѣстни права. Азъ имамъ случай да видя прошения, които сж приготвени за докладъ, по които прошения този, който иска българско подданство, е изпълнилъ всичкитѣ формалности, прѣдставилъ е всички документи, даже мѣние е дадено отъ Министерството на правосъдието, че той трѣбва да бъде признатъ. Всички формалности, било чрѣзъ мировото сѣдилище, било чрѣзъ прокурора, било чрѣзъ другитѣ учрѣждения, които прѣдписва законътъ за подданството, сж изпълнени. А щомъ сж изпълнени, той е придобилъ извѣстни права и, дотогава, докогато законътъ за българското подданство не бъде отмѣненъ, по реда, указанъ въ конституцията, дотогава, казвамъ, не можете да откажете да разгледате прошенията на тѣзи хора, да приемете това, което тѣ сж прѣдставили, за законно или не, да ги приемете за български подданици или не, защото тѣ сж спечелили извѣстни права и тѣзи права се основаватъ на законъ, който до днесъ не е отмѣненъ. Така щото, азъ смѣтамъ, че комисията трѣбва да докладва прошенията, приготвени за докладъ отъ нея, съ изключение на онѣзи, които сж съ по-стара дата отъ 1909 г.; които сж съ по-нова дата отъ 1909 г., понеже се взема рѣшение, че тѣ ще се разгледатъ, комисията трѣбва да ги докладва и Събранието трѣбва да ги разгледа. Моето прѣдложение е, да се докладватъ тѣзи прошения и Събранието да се занимае съ тѣхъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Никола Мушановъ.

Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ смѣтамъ, че гледището на г. министра на правосъдието е много право, и взехъ думата да кажа, че гледището на г. Мутафова е много погрѣшно; то не може да се усвои.

Г. Мутафовъ казва: „Защото новиятъ конституционенъ текстъ измѣня стария, по разпоредбитѣ на който се казваше, че за да се приеме българско подданство, трѣбва непрѣмѣнно да се рѣши въ Народното събрание и защото новиятъ основенъ законъ, който казва, че стариятъ текстъ се унищожава и че тази материя ще се уреди отъ единъ новъ законъ, който ще се създаде отъ обикновеното Народно събрание, не е създаденъ, старитѣ наредби на закона за подданството трѣбва да си останатъ въ сила. Г. г. народни прѣдставители! Има една основна грѣшка. Ако въ основния законъ е казано, че ще има единъ новъ законъ, той е именно, който трѣбва да се направи, както мисли г. министърътъ на правосъдието. Но стариятъ законъ въ каква форма съществува? Той съществува именно въ форма противоконституционна, защото една отъ послѣднитѣ разпоредби е, че трѣбва Народното събрание да се произнася за приемане на българско подданство. Когато утрѣ ще се изправи прѣдъ българското сѣдилище единъ чуждъ подданикъ, който ще става български подданикъ само въз основа на едно рѣшение, тъй както г. Мутафовъ претендира, какво ще излѣзе? Има всички условия, но нѣма онова рѣшение, че неговото подданство е утвърдено отъ Народното събрание, както самиятъ обикновенъ законъ постановява, че трѣбва да има туй рѣшение на Народното събрание. Нѣма едно отъ условията, отъ главнитѣ условия, а за да се махне и то, трѣбва непрѣмѣнно новиятъ законъ да дойде въ съгласие съ разпоредбитѣ на конституцията и да каже: всичкитѣ условия, които сега се изискватъ, за да бъде приетъ нѣкой за подданикъ, да си останатъ, но нѣма да има най-накрая, че е нужно Народното събрание да го утвърди; тая работа може да се остави на Министерството на право-

сждието, но това ще го уреди новият закон, и азъ мисля, че г. министърът на правосъдието много право ви каза: почакайте няколко седмици, докато новият закон мине и слѣдъ туй ще се разгледаатъ всичкитъ молби на просителитъ, и туй е правото.

Прѣдседателъ: Има двѣ прѣдложения: на г. докладчика — прѣдъ видъ новия текстъ на чл. 55 отъ конституцията, прошенията за подданството да не се докладватъ сега, и прѣдложението на видинския народенъ прѣдставителъ г. Добриновичъ — да се докладватъ.

Кои то приематъ първото прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Прието.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Г. г. прѣдставители! Прѣдъ видъ на туй, че се взе рѣшение прошенията, които сж оставени безъ послѣдствие, да не се докладватъ, и прѣдъ видъ на туй, че чл. 66 отъ правилника запрѣщава да се докладватъ, щомъ нѣма печатана таблица за тѣзи заявления, които сж удовлетворени, ще ви се докладватъ идущата сжбота, когато ви снабдимъ съ таблица.

Прѣдседателъ: Има думата г. министър-прѣдседателъ.

Министър-прѣдседателъ И. Гешовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ прѣдлагамъ да се вдигне днешното засѣдание и идущето засѣдание да имаме въ понеделникъ, когато, като пръвъ прѣдметъ на дневния редъ, прѣдлагамъ да имаме дебатитъ по отговора на тронната рѣчь, и вторъ прѣдметъ — законопроекта за борситъ.

Прѣдседателъ: Които приематъ това прѣдложение, направено отъ г. министър-прѣдседателя...

Н. Мушановъ: Искамъ думата по дневния редъ.

Прѣдседателъ: По дневния редъ ще кажа слѣдующето. Не можемъ по-нататкъ да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, защото законопроектъ за борситъ не е раздаденъ 24 часа прѣди разглеждането му, така че...

Н. Мушановъ: Г. прѣдседателю! Двѣ думи искамъ да кажа. Г. министър-прѣдседателъ иска да се сложи на дневенъ редъ отговорътъ на тронната рѣчь. Азъ мисля, че правилникътъ не позволява това, защото вие вкрате комисията по приготвяне отговора на тронното слово въ понеделникъ сутринта, слѣдъ туй приготвениятъ отговоръ трѣбва да се раздаде на народното прѣдставителство, та идущето засѣдание да се разгледа.

Прѣдседателъ: Не е тѣй.

Н. Мушановъ: Тѣй е, г. г. народни прѣдставители, по правилника, и вие нѣмате право сжщия денъ, когато ще го раздадете, да го разглеждате; трѣбва да го раздадете, та слѣдующето засѣдание да се сложи на дневенъ редъ. Сега не е още раздаденъ на никого.

Прѣдседателъ: Отговорътъ на тронното слово не се раздава.

Н. Мушановъ: Г. Теодоровъ поне бѣше прѣдставителъ въ миналото Народно събрание и знае, че толкова врѣме се дебатира по този правилникъ, имаме и практика — това не може да стане. Отговорътъ на тронната рѣчь трѣбва да се напечата, г. прѣдседателю; слѣдъ напечатването трѣбва да се раздаде на народнитъ прѣдставители и слѣдъ като

се раздаде на народнитъ прѣдставители, трѣбва въ идущето засѣдание да се сложи на дневенъ редъ. Тѣй е въ правилника, защото, иначе, ние го нѣмаме още приготвенъ, а вие го поставяте на дневенъ редъ. Азъ мисля, че отговорътъ на тронното слово не може да се постави на дневенъ редъ въ понеделникъ.

Прѣдседателъ: Г. Димитъръ Драгиевъ има думата.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Досегашната практика за обезпечаване отговора на тронното слово е била практиката за обезпечаване законопроектитъ. Тя е прѣдвидена въ чл. 37 отъ правилника: (Чете) „Щомъ се съобщи на Събранието постановенето на нѣкой законопроектъ, то опрѣдѣля деня за първото му четене, което не може да стане въ сжщото засѣдание“. Значи, за да се постави извѣстенъ законопроектъ, въ случая отговорътъ на тронното слово, на дневенъ редъ, трѣбва по-напрѣдъ да постѣпи въ Събранието. Доколкото ми е извѣстно, отговорътъ на тронното слово не е приетъ още окончателно отъ самата комисия, и, както каза г. Мушановъ, комисията се свиква, за да се произнесе окончателно по този отговоръ, въ понеделникъ. Този отговоръ не е раздаденъ още и, слѣдователно, ясно е, че прѣдседателството, както и г. министър-прѣдседателъ, и който и да било другъ, не може да иска слагането му на пръвъ или послѣденъ дневенъ редъ въ понеделникъ, безъ да нарушимъ самитъ разпорѣдъ, въ това отношение, на правилника. Ето защо, въ понеделникъ можемъ да се занимаемъ съ която щете работа, но съ този въпросъ не можемъ да се занимаемъ.

Г. Мушановъ въ тази минута ми обръща вниманието на чл. 42. Той съдържа по-пълно онова, което азъ казахъ по този въпросъ, цитирайки чл. 37: (Чете) „Отговорътъ на тронното слово и прѣдложенията отъ законодателенъ характеръ се разискватъ отъ Събранието по установения редъ за законопроектитъ“. Слѣдователно, отговорътъ на тронното слово не може да се постави на дневенъ редъ днесъ, защото не е още внесенъ въ Народното събрание.

Прѣдседателъ: Има думата г. д-ръ Константинъ Помяновъ.

Д-ръ Н. Помяновъ: Азъ мисля, г. г. народни прѣдставители, че въ понеделникъ слѣдъ обѣдъ можемъ да се занимаемъ съ отговора на тронното слово; това не е противно на правилника за нашия вътрѣшенъ редъ.

Каза ни се тукъ, че отговорътъ на тронното слово е законопроектъ, че той трѣбвало да се съобщи 24 часа по-напрѣдъ, за да го знаятъ г. г. народнитъ прѣдставители, да го изучатъ, да бждатъ подготвени да взематъ думата по него. Този възгледъ е кривъ: отговорътъ на тронното слово не е никакъвъ законопроектъ.

Д. Драгиевъ: Чл. 42 го подвежда подъ този знаменателъ.

Н. Мушановъ: Чл. чл. 42 и 43 положително разрѣшаватъ въпроса, г. Помяновъ.

Д-ръ Н. Помяновъ: Може. — Но отговорътъ на тронното слово, както и самото тронно слово, може и да не съществува — обикновено днесъ камаритъ се откриватъ безъ тронно слово.

Споредъ моето разбиране и споредъ духа на правилника, отговорътъ на тронното слово не е никакъвъ законопроектъ. Какъвъ законопроектъ е той? Тамъ се дава отговоръ за общата политика на правителството, както и тронното слово е едно изложение

на вътрешната, на външната политика и на мѣро-
приятията, които правителството има да прѣдприеме
съ внасянето на разни законопроекти по финанситѣ,
по правосъдието, по земледѣлието и пр. Това развѣ
е нѣкакъвъ законопроектъ? То не може да се на-
рече законопроектъ, г. г. народни прѣдставители,
нищо тронното слово е такъвъ, а е единъ актъ, който
свързва цѣлия Министерски съвѣтъ, актъ, който
трѣбва да подпишатъ всичкитѣ министри. То е
друго нѣщо. Но да ми се каже, че е законопроектъ,
азъ ще питамъ и ще искамъ да ми се обясни, какъвъ
законъ или законопроектъ е отговорътъ на тронното
слово: финансовъ ли е, по правосъдие ли е, нѣ-
какъвъ договоръ ли е съ нѣкоя чужда държава —
политически или търговски? Не.

Затуй азъ мисля, че ще постигнемъ свършено
правилно, ако за понеделникъ туримъ на дневенъ
редъ разискванията по отговора на тронното слово.

Прѣседателъ: Има думата г. Никола Муша-
новъ.

Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ
не бихъ желалъ да направя тая прѣчка по единъ
такъвъ важенъ въпросъ, какъвто е отговорътъ на
tronното слово, но изриченъ е текстътъ на чл. чл. 42
и 43 отъ правилника за вътрѣшния редъ. Па, да ви
кажа право, правилникътъ разпорежда това и отъ
съображения за правителството — да не се каже,
че то изненадва цѣлата опозиция.

Министъръ Т. Теодоровъ: Опозицията знае, че ще
има отговоръ на тронното слово.

Н. Мушановъ: Не, г. министри, правилникътъ из-
рично разпорежда това, защото има смисълъ. И азъ
мисля, че поне при такъвъ изриченъ текстъ и по
такъвъ единъ важенъ въпросъ, какъвто е отговорътъ
на тронното слово, не трѣбва да правимъ преце-
денти. Чл. 42 казва тъй: (Чете) „Отговорътъ на трон-
ното слово и прѣдложенията отъ законодателенъ ха-
рактеръ се разискватъ отъ Събранието по установения
редъ за законопроектитѣ; значи отговорътъ на трон-
ното слово е приравненъ на законопроектъ. А чл. 43
изрично казва: (Чете) „Всички законопроекти и прѣд-
ложенията отъ законодателенъ характеръ се раздаватъ
отпечатани на прѣдставителитѣ най-малко 24 часа
прѣди разискването имъ“. Може ли да има по-изри-
ченъ текстъ отъ този?

И. Пѣевъ: Отговорътъ на тронното слово не е
споменатъ.

Н. Мушановъ: Чл. 43 казва, че отговорътъ на
tronното слово се разисква по сѣщия редъ, по който
се разискватъ и законопроектитѣ.

И. Пѣевъ: Защо смѣсвате тѣзи двѣ работи?

Н. Мушановъ: Азъ мисля, че постановленията на
тѣзи членове отъ правилника сѣ тѣй изрични, че не
търпятъ никакъвъ споръ.

Ако приемемъ гледището на уважаемия г. Помя-
новъ, че има мѣста, където нѣма тронна рѣчь, та
и ние да не пазимъ никакви правила, то е вѣрно: ко-
гато отидемъ въ тия държави, нѣма да имаме и тоя
редъ. Но въ нашата държава, където имаме тронна
рѣчь и където смѣтаме, че е отъ важнитѣ въпроси
на българската политика, където се съпоставятъ гле-
дищата по управлението на разнитѣ партии, поне по
тоя въпросъ недѣлте прави нарушение на чл. чл. 42
и 43 отъ правилника.

Прѣседателъ: Има думата г. министъръ-прѣд-
седателъ.

Министъръ-прѣдседателъ И. Гешовъ: Г. г. на-
родни прѣдставители! Ако и азъ считахъ, че това
мое прѣдложение е нарушение на чл. 43 отъ правил-
ника, нѣмаше да го направя, но не считамъ, че е
нарушение. Чл. 42 говори само, че отговорътъ на
tronната рѣчь се разисква по начина, по който се ра-
зискватъ и законопроектитѣ. А колкото за внасянето,
има чл. 43, и въ него се говори само за законопроекти
и за прѣдложенията отъ законодателенъ характеръ; не
се говори вече за отговора на тронната рѣчь: законо-
проектитѣ и мѣроприятията отъ законодателенъ ха-
рактеръ трѣбва да се внасятъ 24 часа прѣди да се
разискватъ. И тѣй е била практиката. Лани, при
XIV-то обикновено Народно събрание, азъ бѣхъ тукъ
и, доколкото помня, безъ да се раздаде отговорътъ
на тронното слово, тури се на дневенъ редъ. Та
закова именно направихъ туй прѣдложение. Отъ
васъ сега зависи, г. г. народни прѣдставители, да-ли
ще го приемете или не.

Н. Мушановъ: Ако бѣхме слаби, г. Теодоровъ два
пѣти досега щѣше да ни обърне, ами сме силни.

Прѣседателъ: Има думата г. Христо Тодо-
ровъ.

Х. Тодоровъ: Чл. 42 приема този принципъ, че
никой законопроектъ не трѣбва да се прокарва съ
едно четене, ами съ три четения, за да не се изне-
надва Народното събрание, за да не минава набързо
единъ въпросъ отъ важенъ характеръ или отъ за-
конодателенъ характеръ. Тритѣ четения ги има даже
въ нѣкои конституции; ние ги имаме въ правилника.

Сега, какво трѣбва да се разбира: три четения,
или поставяне отговора на тронното слово. Най-
напрѣдъ трѣбва да има отговора, па тогава ще се
разисква. На-ли така? А ние сега имаме ли отговора
на тронното слово, за да туримъ разискванията за
понеделникъ? Не. Азъ считамъ, че това може да се
направи, като не вземемъ прѣдъ видъ и като не си
спомнимъ, какъ е билъ досега редътъ въ послѣднитѣ
Събрания — въ понеделникъ може само да се чете
tronното слово, за да може Народното събрание да
знае, какво ще разисква. Понеже пѣма обичай —
тѣй ми се струва — да се отпечатва отговорътъ на
tronното слово, то тогава той нѣма да се отпечата,
но ще се докладва, ще се чете, и свършено; а раз-
искванията ще бждатъ на другия день. Защо тѣкмо
тѣй? За да не бжде изненадано Народното събрание
съ отговора; то трѣбва да знае съдържанието му —
туй е важното.

Слѣдователно, и прѣдложението на г. министъръ-
прѣдседателя, ако се не лъжа, трѣбва да е въ тази
смисълъ: въ понеделникъ само да се чете отговорътъ
на тронното слово, а дебатитѣ да се откриятъ на
другия день. Така ако е прѣдложението, струва ми
се, че е право, а иначе — въ понеделникъ да се от-
криятъ разискванията по отговора на тронното слово,
който не е раздаденъ, менъ ми се струва, е неправо.

Прѣседателъ: Г. г. народни прѣдставители! По
този въпросъ се повдигатъ двѣ питання. Първото пи-
тане е: да-ли отговорътъ на тронното слово трѣбва
да се печата прѣдварително и раздаде на народнитѣ
прѣдставители. Въ правилника на XI-то обикновено
Народно събрание това бѣше изрично казано, но
споредъ правилника, който е въ сила сега, израбо-
тенъ отъ миналото Народно събрание, и споредъ
практиката на това Събрание, отговорътъ на трон-
ното слово не се печата прѣдварително, че тогава
да се пристъпи къмъ разискването му.

Като е обстановенъ тѣй този въпросъ, поражда
се вториятъ: щомъ отговорътъ на тронното слово не
се напечата, можемъ ли да пристѣпимъ къмъ об-
сѣждането му въ понеделникъ? Понеже днесъ е сѣ-

бота и комисията има дотогазъ два дена да се занимае, азъ я моля, като туримъ на дневенъ редъ за понеделникъ обсъждането отговора на тронното слово, да свърши тя тази своя работа своевременно — ако не днесъ, още утрѣ. По този начинъ мисля, че предложението, отъ гледището на правилника, може да се тури на гласуване.

Прочее, ще моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ предложението на г. министъръ-прѣдседателя, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Н. Мушановъ: На разискване кога ще бжде, г. прѣдседателю?

Прѣдседателъ: Въ понеделникъ на 2 ч., . . .

Н. Мушановъ: Не ще има 24 часа отъ приемането му.

Прѣдседателъ: . . . когато ще се чете на първо четене проектътъ за отговора на тронното слово. Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 4 ч. 20 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателъ: Д-ръ С. Даневъ.

Подпрѣдседателъ: М. Маджаровъ.

Секретари: { С. Бурмовъ.
И. С. Бобчевъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гължбовъ.